

Říkáme si společně Vakeras jekhetane

*Pracovní listy pro podporu
předškolního vzdělání*

Učíme děti dobře mluvit

/Sikhľuvas le čhavoren lačhes te vakerel/

Instrukce pro rodiče:

- Povzbuzujte dítě k tomu, aby mluvilo a pokládalo vám otázky. Vyvarujte se při tom rozkazů a příkazů. Pokyny jako „Řekni!“ nebo „Zopakuj!“ dítě spíš odradí. Vaše odpovědi dodají dítěti potřebnou motivaci, protože uvidí váš zájem. Nepřerušujte dítě při mluvení a nevyčítejte mu, pokud mluví málo nebo špatně. Nespěchejte na něj. Důležité je dobře a s mírou pochválit za to, co dítě dokázalo, tedy ani nepřeceňovat, ani nepodceňovat jeho schopnosti.

Den lačo lav le čhavores kije kada, hoj te del duma pro lačhipen the te phučel tumendar. Na das rozkaza. Na phenas leske „Phen!“ alebo „Phen mek jekhvar!“ Oda hin nalačhes. Te odphenel pro phučibena hin nekfeder, bo kavka sikhavas, hoj amen pricirdel. Na chučkeras le čhavoreske andre duma the na vičitinas, hoj del čepo duma alebo nalačhes del duma. Ma siđaren pre leste. Angluno hin te ašarel les vaš kada, so čačes dokazindas, na kampil tele te marel leskro džaniben.

- I dítě, které se nestydí, nemá vždy náladu „předvádět se“ před ostatními. Nenuťte proto dítě k projevu před jinými lidmi, když se mu nechce. Může ho to odradit od dalšího učení. Nevystavujte dítě situacím, o nichž víte, že si v nich nebude vědět rady, nebude umět odpovědět, vyslovit, říci.

The le čhavoren, so pes na ladžan, nane furt dzeka pes te presikhavel anglal buter džene. Te pes o čhavore ladžan, ma keren lenca dosilu, hoj pes te presikhaven. Kavka pes lenge šaj zdžungľol o sikhaviben. Te džanen, hoj o čhavoro na džanela te ophenel abo te phenel vareso, ta lestar aňi maškar aver džene na kamen.

- Pro rozvoj řeči ani sluchu není dobré nechat dítě opakovat slova, kterým nerozumí. Povzbuzujte ho, aby se ptalo, když něco nezná či nechápe.

Nene lačheš te mukhel le čhavores te phenel mek jekhvar o lava, so lenge na achaľol. Nane lačhes aňi perdal o šuniben aňi perdal o vakeriben. Den lačo lav le čhavores kije kada, hoj te phučel tumendar, te vareso na džanel.

- Pokud dítě mluví špatně, nevyčítejte mu to, nezesměšňujte je, nekritizujte ho a nenuťte ho proti jeho vůli opakovat slova správně.

Te o čhavoro del duma nalačhes, ma leperen leske, ma asan lestar, ma den pal leste duma the ma kamen, hoj o lava te phenel lačhes.

- Pokud je dítě nemluvné, nechte mu dostatek času, aby se cítilo bezpečně, a oceňte jeho snahu, i pokud mluví špatně. Pochvalte dítě za jakýkoliv úspěch. Pokud k žádnému nedojde, pochvalte je za to, že to zkusilo.

Te o čhavoro na del duma, den les časos, hoj pes te čujinel lačhes. Ašaren les, the te del duma nalačhes. Vaš savoro le čhavores ašaren, the vaš kada, so na kampil, ašaren les vaš kada, hoj ča zkusindas.

Instrukce pro pedagogy:

Všechny pracovní listy jsou jak v českém, tak i v romském jazyce, aby rozvíjely znalost romštiny jako mateřského jazyka dětí. Na každém pracovním listu je zároveň volné místo, pokud by bylo třeba doplnit instrukce jiným jazykem, který děti užívají.

V případě pracovních listů *Učíme se hlásky / Sikhľuvas o hlaski* dejte rodičům k dispozici vždy vybraný pracovní list a příslušný obrázek, který je určený dětem k vybarvení. U hlásky F a D se s obrázkem pracuje i při procvičování dýchání. U pracovního listu s hláskou Ž jsou zároveň uvedena k procvičení i slova s více sykavkami. Ta je možné začít procvičovat až po úspěšném zvládnutí všech znělých i neznělých sykavek.

Projděte s rodiči nejdříve celé zadání vybraného pracovního listu a ujistěte se, že mu rozumí. Ukažte jim u každé hlásky zvlášť, jak má správně vypadat pusa a jazyk (mluvidla). Zdůrazněte rodičům, že je důležité postupovat trpělivě a po jednotlivých krocích, tedy věnovat se procvičování slabik a celých slov až po úplném zvládnutí jednotlivých hlásek. V případě procvičování celých slov mohou děti jednotlivá slova znázornit pomocí vlastní kresby nebo si vystříhnout příslušný obrázek z časopisu.

Rodiče určitě podpoří a zároveň dětem pomůže, když budete s dětmi pracovat obdobně i ve vašich hodinách a budete průběžně sledovat vývoj jejich výslovnosti.

Povzbuzujte rodiče, ať se určitě ptají, pokud doma zjistí, že něčemu nerozumí, nebo když si nebudou vědět rady s některým zadáním. Kdykoliv bude příležitost, ptejte se rodičů, jak jim cvičení jde a jestli nepotřebují s něčím poradit. Pro rodiče může být nepříjemné a v důsledku odrazující, pokud úkolům nebudou rozumět. I proto je důležité posilovat důvěru mezi vámi a rodiči, vhodně je podporovat, ukázat jim cvičení s dětmi v jejich přítomnosti, ptát se, co by jim pomohlo pro správný nácvik doma.

Nezapomeňte předat rodičům také pracovní listy *Učíme děti dobře mluvit / Sikhľuvas lečhavoren lačhes te vakerel*. Projděte společně všechny body a vysvětlete jim, proč jsou při práci s dětmi důležité.

Přejeme vám, ať se vám spolupráce s rodiči a dětmi dobře daří.

Pohádka o jazýčku /Paramisi pal e čhibori/

Pracovní listy pro rodiče k procvičení pusy a jazyka (mluvidel)

Instrukce pro rodiče:

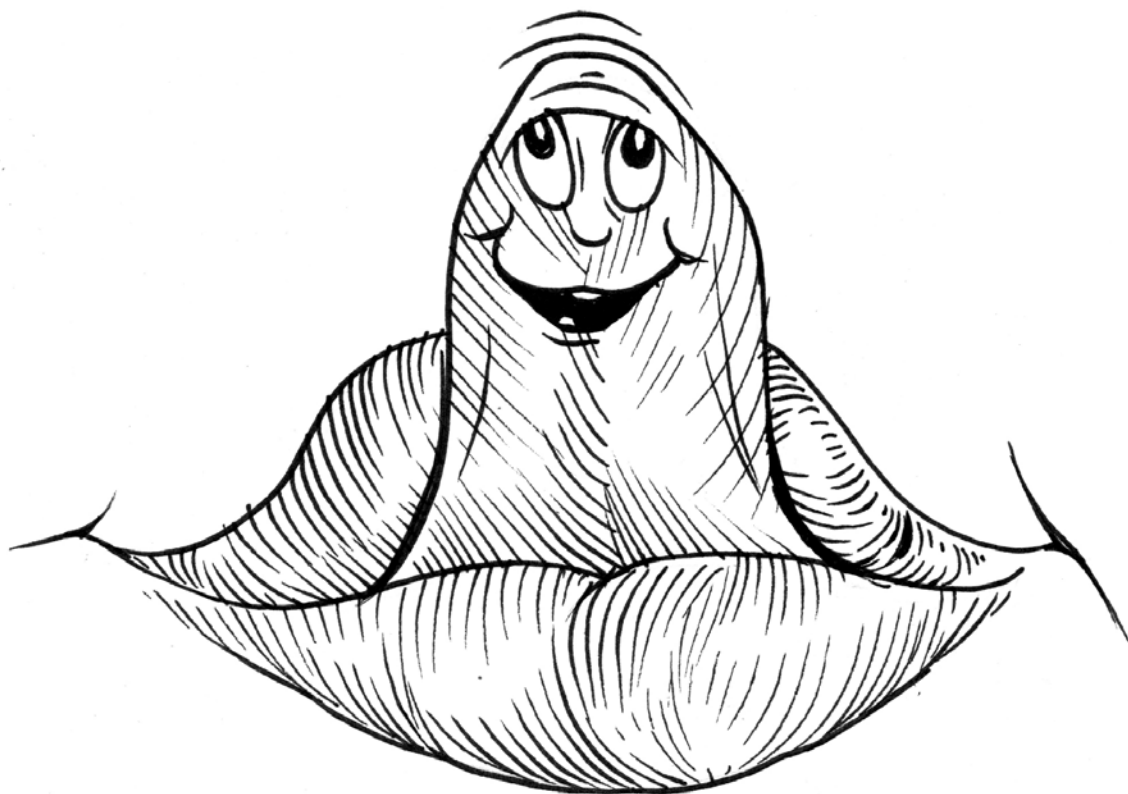
Rozstříhejte společně s dítětem jednotlivé obrázky pohádky. Dítě může obrázky vymalovat, pokud je dostatečně velké a obrázek zcela nezamaluje. Během malování obrázku můžete dítěti začít postupně číst text pohádky, prozatím ale bez doprovodných instrukcí.

Přečtěte si sami pro sebe instrukce, jak je zapotřebí hýbat pusou a jazykem u jednotlivých obrázků. Vyzkoušejte si na sobě, jestli pokynům rozumíte. Případně to nejprve zkuste ve školce s paní učitelkou. Než začnete s pohádkou, ujistěte se, že dítě ví, kde je vpravo, vlevo, nahoře a dole.

Pohádku s dítětem čtete tak, že budete držet papír před sebou, aby dítě vidělo na obrázky. Mezitím budete číst text pohádky na druhé straně. Společně si budeme říkat pohádku a pohybovat pusou a jazykem podle obrázků. Pohádka je tak vlastně i o jazýčku vašeho dítěte. Ukažte dítěti, jak má pusou a jazykem správně pohybovat, pokud si samo neví rady. Pohádku velmi zpestří, pokud si na pomoc vezmete zrcadlo, kam se vy i dítě můžete koukat, jestli jazýček dělá stejné pohyby jako v pohádce.

Když se dítě pohádku naučí, můžete například zamíchat obrázky a nechat ho, aby určilo jejich správné pořadí. Nebo můžete obrázky schovat po pokoji a nechat dítě, aby podle vašich pokynů (doprava, doleva, nahoru, dolů, ke skříni, pod postel atd.) hledalo jednotlivé kousky pohádky, a tak ji postupně složilo.

Hru je potřeba provádět v dobré náladě a pohodě, abyste si s dítětem především užívali společně trávený čas. Cvičení by mělo být i pro vás spíše zábavou a hrou než povinností či nepříjemným úkolem.

2.1

*Byl jednou jeden jazýček a ten bydlel v pusince.
Ráno se probudil a protáhl se. /
Has jekhvar jekh čhib, joj bešelas andro muj.
Tosara uštílas upre the precirdłas pes*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*Vypláznout jazyk co nejvíce. /
So nekbuteder te del avri e čhib.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Podíval se nahoru, jestli svítí sluníčko. /
Dikhľas upre, či labol o khamoro.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

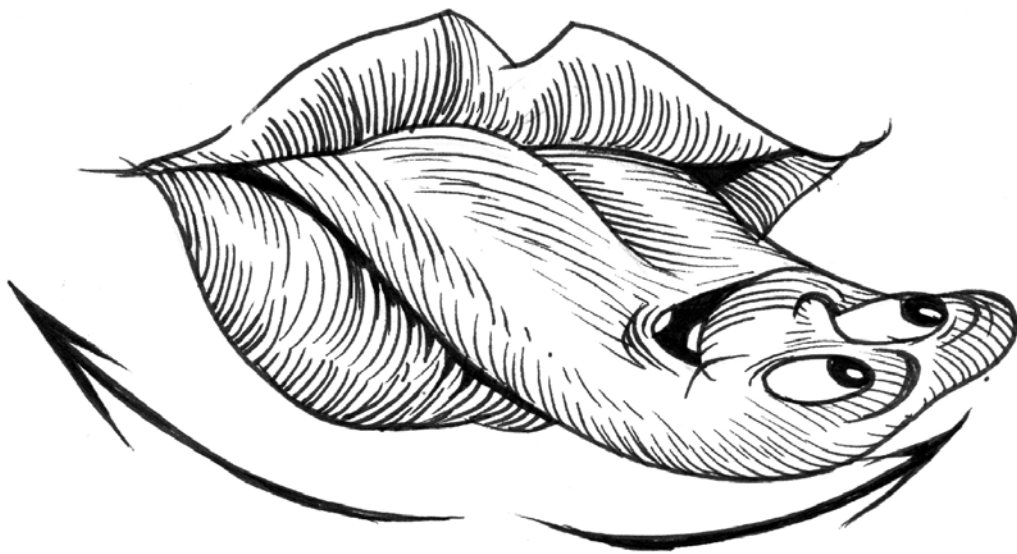
*Pohyb jazyka z úst ven a nahoru ke špičce nosu. /
Čalav la čhibaha andral o muj avri the upre kijo agor nakh.*

2.2

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

2.3

*Nebo jestli venku není bláto. /
Či avri nane e čik.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*Pohyb jazyka z úst ven, směrem k bradě. /
Čalav la čhibaha andral o muj avri the kije brada.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Bylo hezky, a tak šel na procházku. /
Has šukares, ta geľas pes te predžal.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

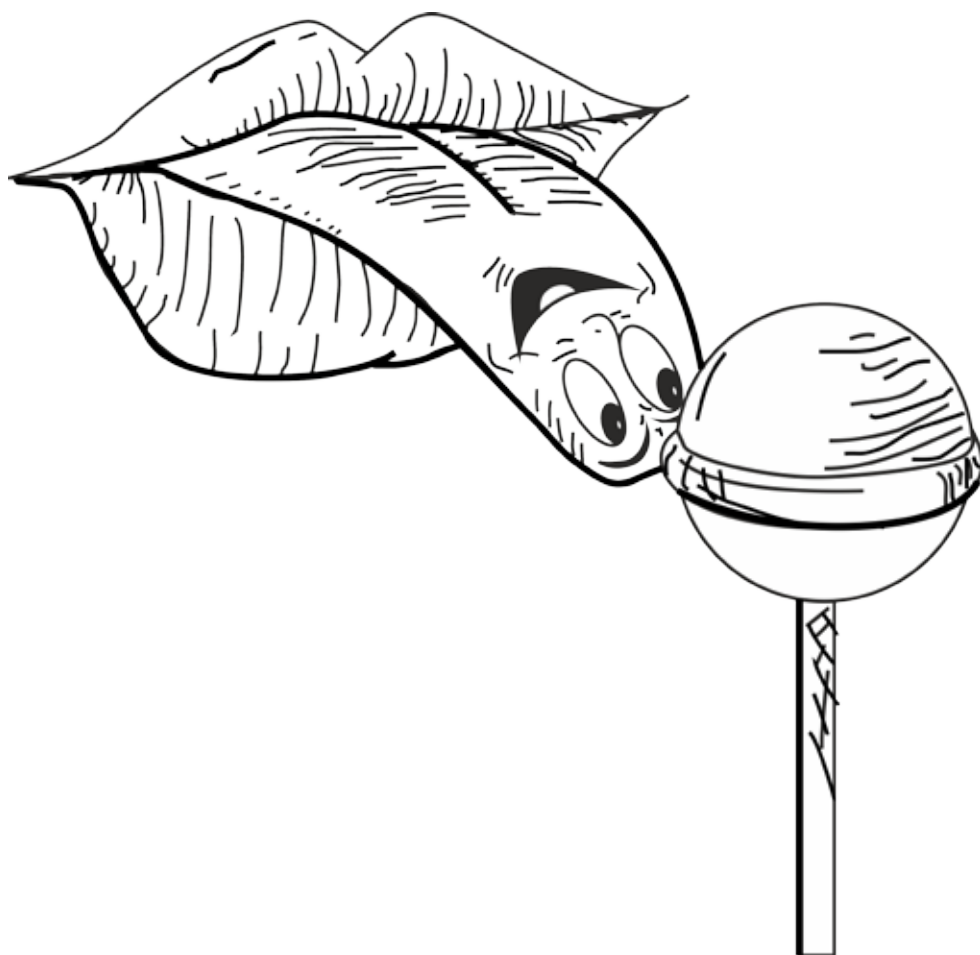
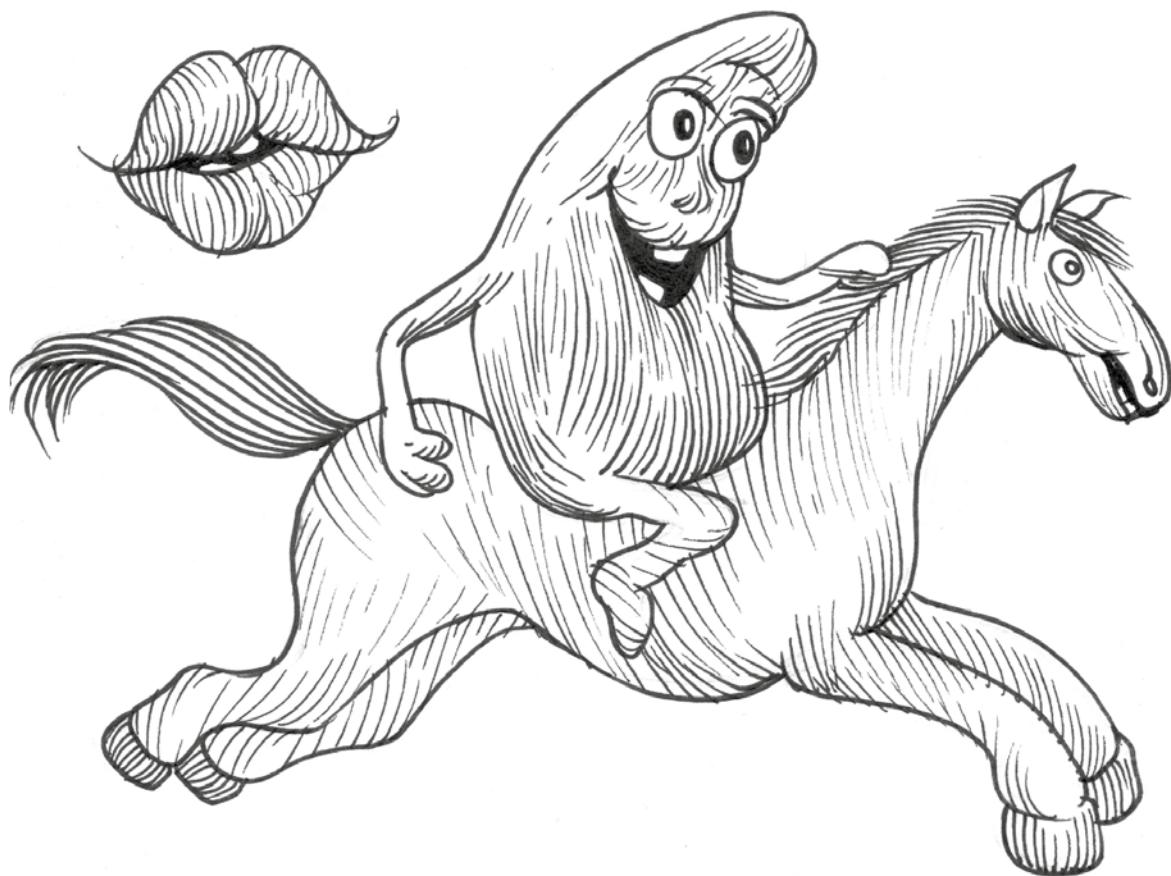
*Pusa je stále do široka otevřená, jazyk kmitá plynule
zleva doprava, do krajních poloh. /
Phundrade mujeha bondžar la čhibaha
pre so duj seri: čači, ľavo, čači.*

2.4

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

2.5

*Uviděl koníčka a šel si zajezdit. /
Dikhľas le grajores the geľas pes te predžal.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*Příslušné pohyby jazyka (mlaskání) na tvrdém (horním) patře. /
Dine čalavibena la čhibaha pro zoralo talovos.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Po takové dlouhé jízdě na koníkovi dostal jazýček chuť
na něco sladkého, a tak se s chutí pustil do lízátka. /
Pal oda, so ajci phirelas pro grojoro, kamľa pes la čhibo-
rake te chal vareso gulo, ta chudňa te čarel o lizatkos.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

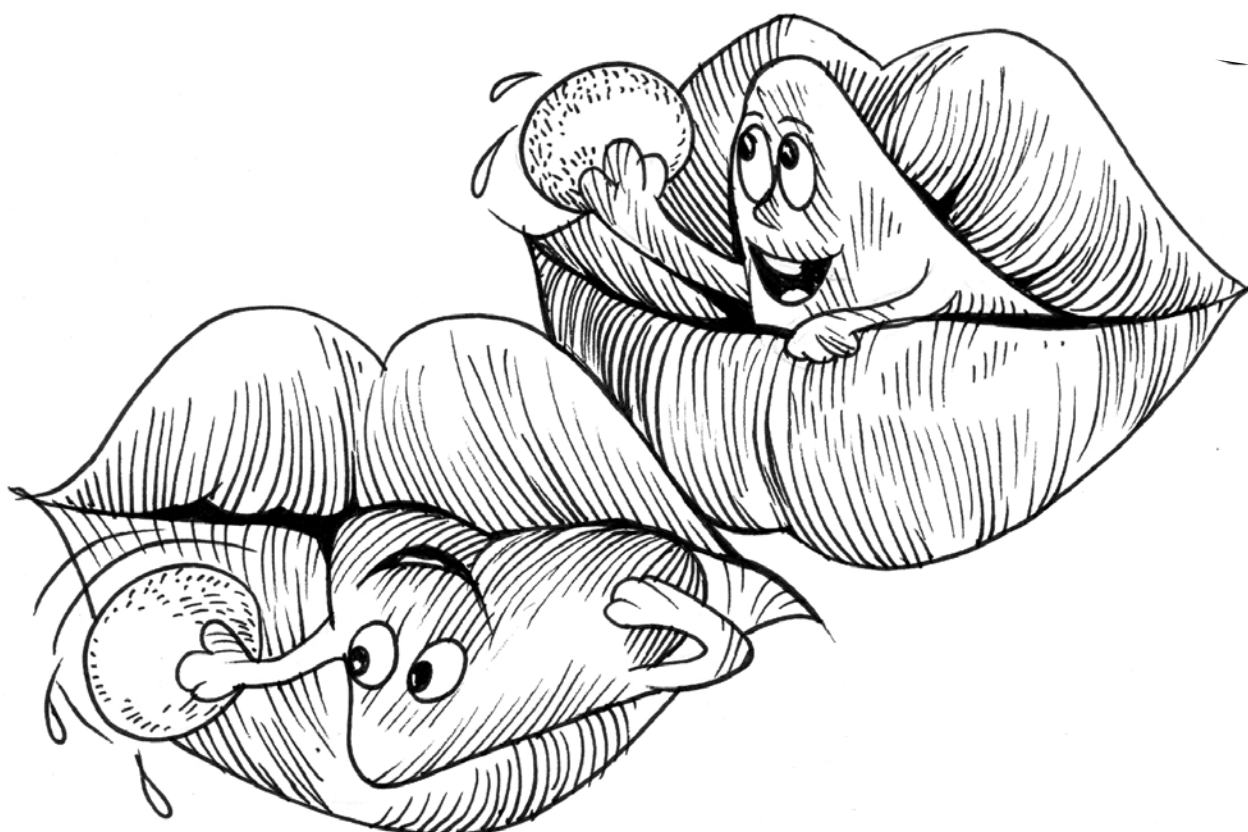
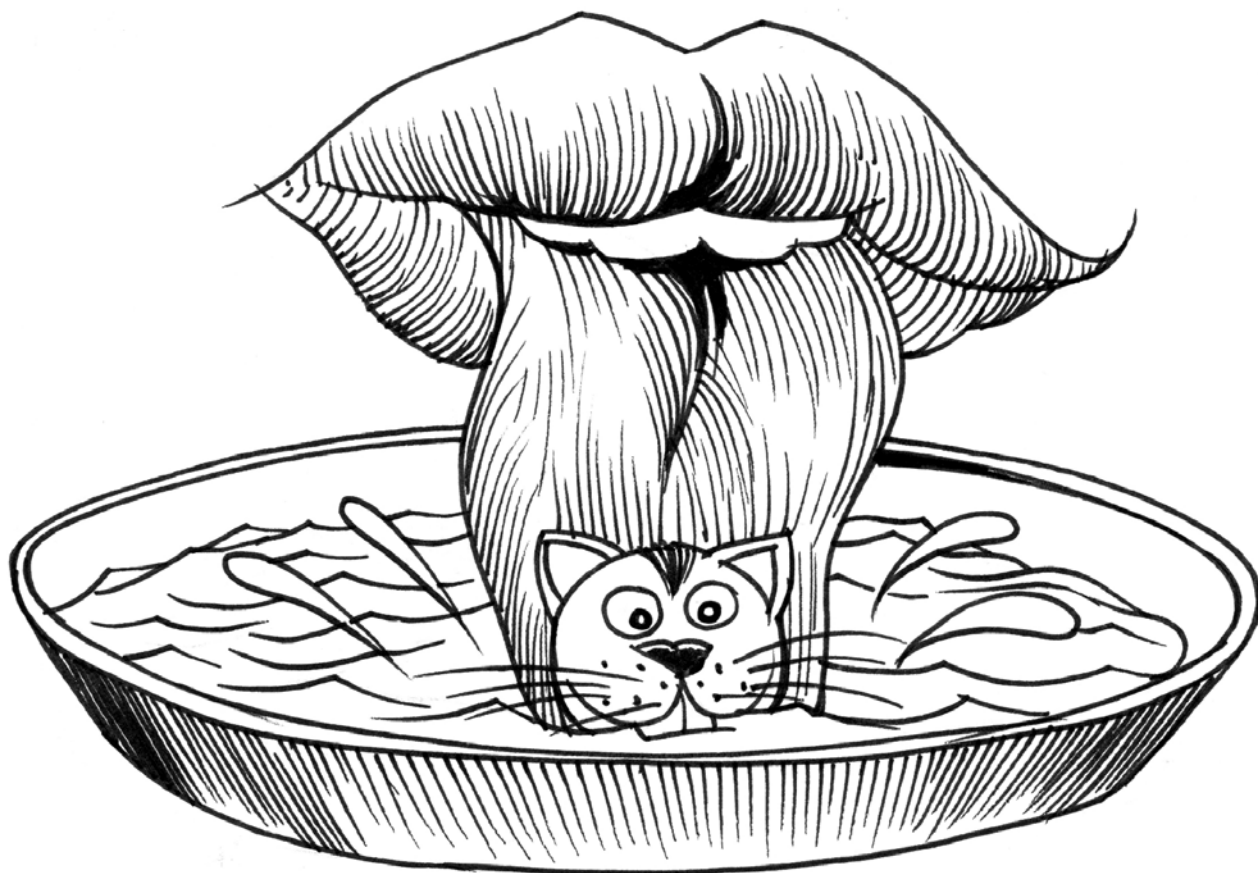
*Vypláznout jazyk a pohybovat s jeho špičkou nahoru dolů,
do stran, jako když se líže lízátko. /
Te del avri e čhib u čalavel la čhibakre agoreha upre tele the pro so
duj seri, sar te bi čardomas o lizatkos.*

2.6

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

2.7

*Jazýček už byl unavený a měl velikou žízeň.
Napil se mlíčka jako koťátko. /
E čhibori has imar zuñimen the šuťarelas la.
Piľas o thudoro sar mačkica.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*Pohyby jazyka s otevřenou pusou a stálou polohou hlavy. /
Dine čalavibena la čhibaha phundrade
mujeha the isteha ľikeribnaha le šereha.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Umazal si pusinku a musel se umýt nejprve nahoře. /
Meľardžas peske o mujoro, mušindžas pes te thovel,
upre angluno.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

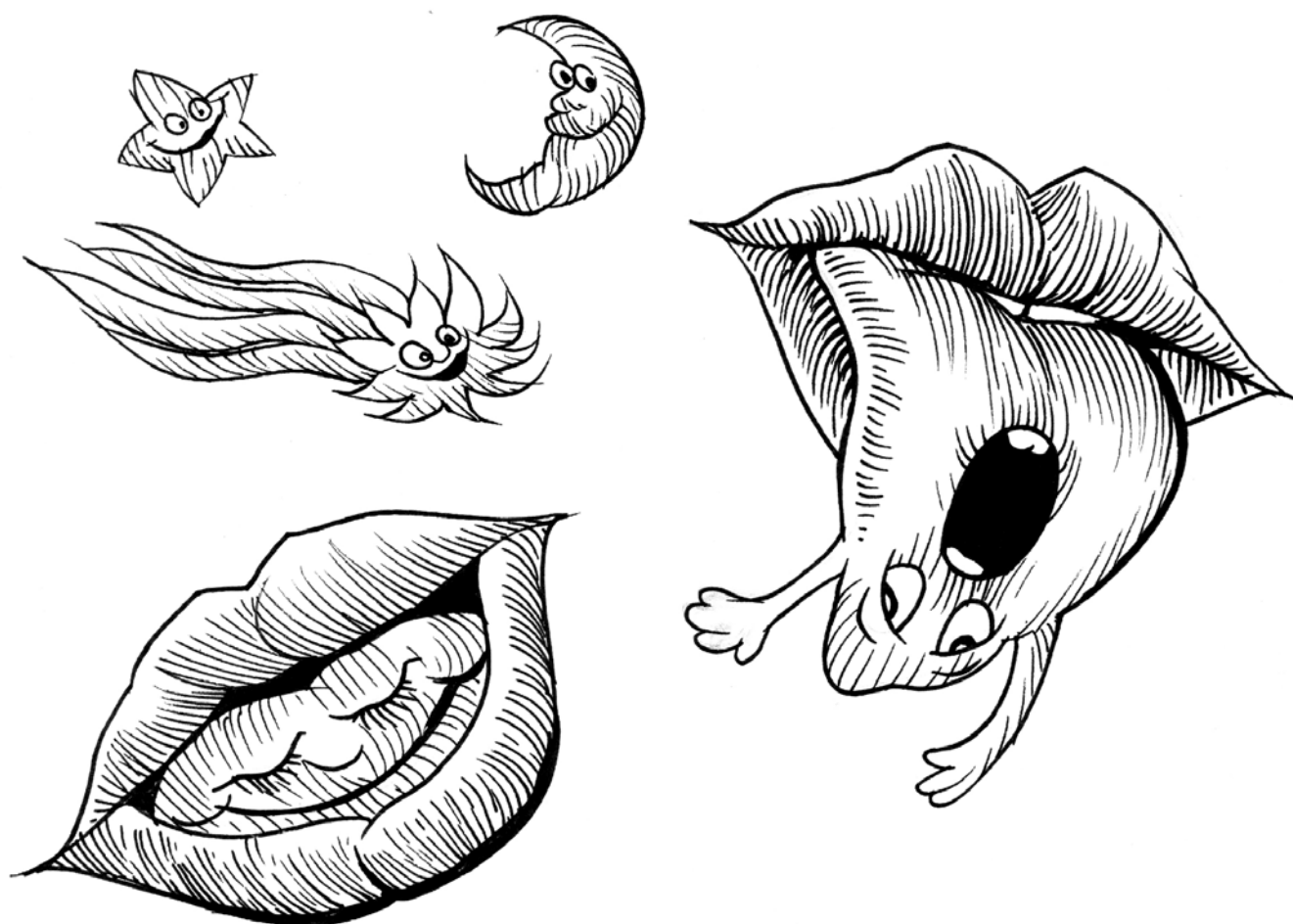
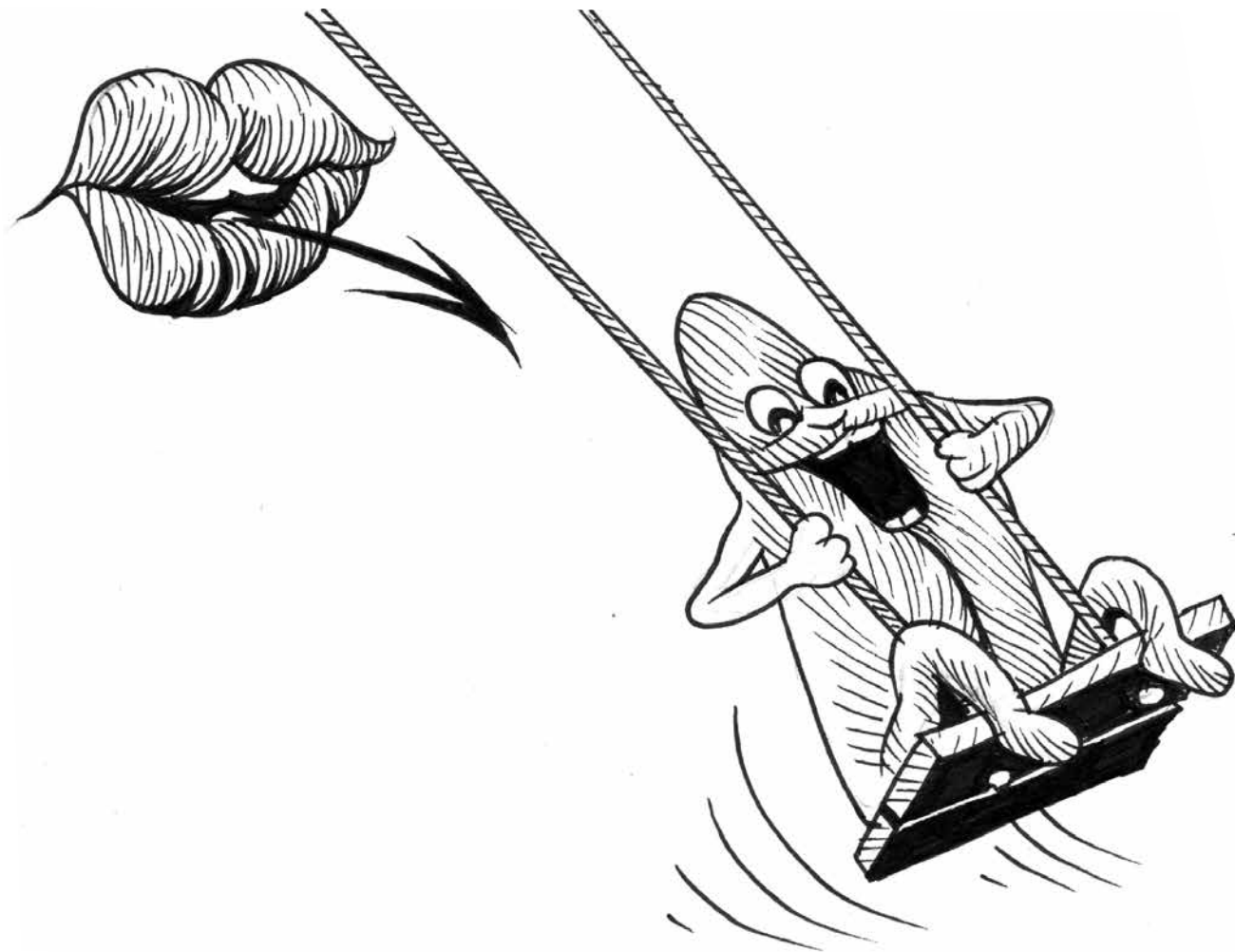
*Pusa je stále do široka otevřená, špička jazyka se pohybuje
po horním rtu zleva doprava a naopak a potom dole špička jazyka olizuje spodní ret,
opět při otevřených ústech a do krajních poloh. /
Phundrade mujeha pes la čhibakro agor čalavel pal o upruno
vušť pal e ľavo sera pre čači sera the visardes,
palľis tele tiš phundrade mujeha čarel la čhibakro agor teluno vušť ži kaj pes del.*

2.8

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Šel dál a uviděl houpačku. Utíkal k ní pohoupat se. /
Geľas dijader the dikhľas hombačka, denašelas
kija late pes te hombinel.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*Pusa je stále do široka otevřená,
jazyk se pohybuje ven z úst a zase dovnitř v jedné rovině. /
Phundrade mujeha čalav la čhibaha avri
andral o muj the pale andro muj andre jekh rovňina.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

*Už byl večer a jazyk se vrátil do pusinky.
Protáhl se a šel spát. /
Imar has rat the e čhib pes mušindžas te visarel
pale andro mujoro. Precirdľas pes the geľas te sovel.*

Jak se učit s pohádkou / Sar te sikhľol la paramisaha

*A opět vypláznout jazyk, co nejvíce.
The hinke te del avri e čhib so nekbuteder.*

Pohádka o jazýčku / Paramisa pal e čhibori

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane

Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání

Inspirace a zdroje:

Idę do przedszkola. Instytut małego dziecka Astrid Lindgren. Poznań 2015.
http://www.imd.org.pl/upload/ide_do_przedszkola_web.pdf

Mein Sprachlerntagebuch. Senat für Bildung, Jugend und Wissenschaft. Berlin 2012.

https://www.berlin.de/imperia/md/content/sen-bildung/bildungswege/vorschulische_bildung/meinsprachlerntagebuch.pdf?start&ts=1460720337&file=meinsprachlerntagebuch.pdf

---

Říkáme si společně / Vakeras jekhetane Pracovní listy pro podporu předškolního vzdělávání.

Autoři:	Kolektiv Variant, Martina Skleničková (<i>kapitola Učíme se hlásky</i>)
Odborné konzultace:	Jitka Dombiová
Překlad do romštiny:	Iveta Kokyová
Editor:	Iva Janská
Jazykové korektury:	Luboš Veselý (<i>česká verze</i>), Máša Bořkovcová (<i>romská verze</i>)
Ilustrace:	Richard Fischer (<i>Můj den ve školce, Pohádka o jazýčku</i>), Adam Dvořák (<i>Učíme se hlásky</i>)
Grafický návrh a zpracování:	Adam Dvořák
Vydal:	Člověk v tísni, o. p. s., Praha 2017

Erasmus+

PEDAGOŠKI INŠTITUT

